

Avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap

Av: Oda Marie Morgestad

Bacheloroppgave i barnehagelærerutdanningen

A. Dokumenter som data- og analysemateriale

Omsorg og læring i barnehagen

Caring and learning in nursery school

Bachelor barnehagelærerutdanning, BLU

2017

Forord

Denne oppgaven er skrevet i forbindelse med min avsluttende treårige studie for å bli barnehagelærer. Det arbeidet jeg har hatt med oppgaven har vært svært lærerikt og hjulpet meg til å sette spørsmålstegn ved den praksisen vi har i barnehagen og å reflektere over andres og mine holdninger til temaet omsorg og læring i barnehagen. Det har også hjulpet meg til å analysere de læreplanene vi får fra myndighetene, og reflektere kritisk over hva det står, hva det handler om og hvordan det på best mulig måte kan utøves i barnehagen.

Jeg vil rette en stor takk til min veileder Camilla Aanstad for å inspirere meg i arbeidet med oppgaven, gi meg god veiledning og konstruktiv og lærerik tilbakemelding.

Jeg vil også takke mine gode venner og familie for fine samtaler, rettelser og for å utfordre meg til å være kritisk til mine og andres tanker og refleksjoner. Dere har vært veldig god støtte under arbeidet.

Roa, 14.05.17

Oda Marie Morgestad

Innhold

| | |
|--|-----------|
| FORORD | 2 |
| INNHold..... | 3 |
| NORSK SAMMENDRAG..... | 5 |
| ENGELSK SAMMENDRAG (ABSTRACT) | 6 |
| 1. INNLEDNING | 7 |
| 1.1 BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA | 7 |
| 1.2 PRESSISERING OG AVGRENSNING AV PROBLEMSTILLING | 7 |
| 1.2.1 Begrepsavklaring | 8 |
| 1.3 TIDLIGERE FORSKNING | 8 |
| 1.4 OPPGAVENS OPPBYGNING..... | 9 |
| 2. TEORI..... | 11 |
| 2.1 OMSORG | 11 |
| 2.1.1 Kristin Tholin | 11 |
| 2.1.2 Nel Noddings..... | 12 |
| 2.1.3 Bente Ulla..... | 13 |
| 2.2 LÆRING | 14 |
| 2.2.1 Helhetlig lærings syn | 14 |
| 3. METODE | 16 |
| 3.1 METODE OG VALG AV METODE | 16 |
| 3.1.1 Kvalitativ dokumentanalyse | 16 |
| 3.2 VITENSKAPSTEORI..... | 17 |
| 3.2.1 Hermenutikk | 17 |
| 4. ANALYSE..... | 19 |

| | | |
|-----------|--|-----------|
| 4.1 | OMSORG OG LÆRING I HØRINGSUTKASTET TIL DEN NYE RAMMEPLANEN | 19 |
| 4.1.1 | <i>Helhetlig læringssyn</i> | 19 |
| 4.1.2 | <i>Omsorg og læring nevnt med andre ord</i> | 21 |
| 4.1.3 | <i>Omsorg og læring står alene</i> | 23 |
| 5. | OPPSUMMERENDE DRØFTING | 26 |
| 5.1 | DE TRE KATEGORIENE I LYS AV HVERANDRE | 26 |
| 5.2 | TIDLIGERE FORSKNING I SAMMENHENG MED MINE FUNN | 26 |
| 6. | AVSLUTNING | 28 |
| | LITTERATURLISTE | 29 |

Norsk sammendrag

| | |
|--|-----------|
| Tittel: Omsorg og læring i barnehagen | |
| Forfatter: Oda Marie Mørgestad | |
| År: 2017 | Sider: 31 |
| Emneord: Omsorg, læring, høringsutkastet til den nye rammeplanen, helhetlig læringssyn | |
| <p>Sammendrag:</p> <p><i>Problemstillingen min er følgende: Hvordan er omsorg og læring skrevet frem i det nye høringsutkastet til Rammeplanen?</i></p> <p>Jeg har lest og analysert høringsutkastet til den nye rammeplanen. Jeg har analysert kritisk hvordan høringsutkastet skriver frem begrepene omsorg og læring. Jeg har igjennom arbeidet funnet ut at svært mange kjente teoretikere er kritiske til at læring har fått en stor plass i barnehagen. Men også mange uttaler seg om at læring er en helt sentral del av barndommen og hører derfor med i barnehagen. Jeg har sett på omsorg og læring fra ulike perspektiver, og analysert høringsutkastet igjennom disse tre kategoriene: «Helhetlig læringssyn», «omsorg og læring nevnt med andre ord» og «omsorg og læring står alene». Jeg har kommet frem til igjennom analysen min at omsorg og læring skrives frem igjennom et helhetlig syn, hvor de begge står så å si likestilte.</p> | |

Engelsk sammendrag (abstract)

| | |
|--|-----------|
| Title: Caring and learning in nursery school | |
| Author: Oda Marie Morgestad | |
| Year: 2017 | Pages: 31 |
| Keywords: Caring, learning, discussion document for the new nursery school framework plan, holistic description | |
| <p>Abstract:</p> <p>The main question addressed in my thesis is: <i>How are the themes care and welfare versus learning weighted and positioned relative to each other in the new discussion document for the new nursery school Framework plan?</i> I have read and analyzed the discussion paper, focusing specifically on the descriptions of the themes care/welfare versus learning. I have also studied other sources for comments and discussions on the discussion paper in general, and care and learning in particular. This work has revealed that many professionals hold the opinion that learning has been given too prominent a position. At the same time, many also hold the opposite view and say that learning is an essential part of childhood, and deserves its place in pre-school. I have studied care and learning from different angles, and analyzed the discussion paper from three different perspectives. My main conclusion is that care and learning are presented as elements in a holistic description of their role in tomorrow's nursery school, with equal weight and importance.</p> | |

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Helt siden før jeg startet utdanningen min for å bli barnehagelærer, har jeg syntes at omsorg har vært svært interessant, ikke minst har jeg sett og forstått hvor sentralt og viktig det er for barn. Jeg har fått et innblikk fra teori og praksis som viser at omsorg blir sett i sammenheng med læring. Man kan ikke se omsorg og læring som atskilte fenomener (Tholin, 2013, s. 47). Omsorgen for barnet og samspillet med en voksen og barnet i omsorgssituasjoner er et viktig område for barnets læring gjennom sanseopplevelser og erfaringer. Jeg tolker dette som at det er viktig å se omsorg og læring i sammenheng med hverandre fordi barn trenger den tryggheten og støtten som gis gjennom omsorg når det skal utforske, oppdage og lære. Jeg synes derfor det er spennende å skrive om hvordan høringsutkastet til denne nye rammeplanen har skrevet frem omsorg og læring.

1.2 Pressisering og avgrensning av problemstilling

Denne oppgaven tar utgangspunkt i følgende problemstilling: *Hvordan er omsorg og læring skrevet frem i det nye høringsutkastet til Rammeplanen?* Temaet omsorg og læring i barnehagen er stort, det er derfor viktig å ha en problemstilling som får avgrenset omfanget. Det var utfordrende å komme frem til en problemstilling som både inneholder det temaet jeg ønsker å skrive om og som gjør det mulig for meg å besvare oppgaven med kvalitet. Jeg tar ikke utgangspunkt i noen spesifikk aldersgruppe når jeg skriver denne oppgaven, jeg skriver om omsorg og læring ut ifra alderen 0-6 år som er alderen til barn i barnehagen.

På grunn av omfang av begrepene omsorg og læring ser jeg det som nødvendig å avgrense og presisere oppgaven ved å bruke høringsutkastet til den nye rammeplanen til dokumentanalyse. Jeg velger å bruke høringsutkastet for å analysere hvordan de to begrepene er presentert, skrevet frem og satt i fokus. Jeg bruker dette dokumentet til analysen min fordi den får frem noe om hvordan den nye rammeplanen skriver frem omsorg og læring. Den nye rammeplanen hadde ikke kommet enda da jeg begynte å skrive oppgaven min, jeg valgte derfor å bruke Høringsutkastet som dokument til analysen. Høringsutkastet er en del av veien mot den ferdigstilte rammeplanen. John Goodlad skriver at læreplanen har ulike framtredelesformer eller «ansikter» (Rønning, 2013, s. 15). Det som skjer både før, under og etter at læreplanen

er ferdigstilt er også en del av læreplanen. Slik jeg forstår Goodlad er høringsutkastet er del av den nye rammeplanen og får frem mye av det som står i rammeplanen for 2017. Etter å ha lest rammeplanen 2017, kan jeg se likhetstrekk med høringsutkastet og det som står i den ferdigstilte rammeplanen.

1.2.1 Begrepsavklaring

Rammeplanen

Rammeplanen gir retningslinjer for barnehagens verdigrunnlag, innhold og oppgaver (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 6). Målet med rammeplanen er å gi styrer, pedagogisk leder og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet.

Høringsutkast

Høringsutkastet er utarbeidet av Kunnskapsdepartementet (Regjeringen, 2016). Utkastet legger grunnlag for innspill fra fagspesialister, fagmiljøer og departementets referansegruppe. Utkastet blir også lest og kommentert av sametinget og fagavdelinger i Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet.

Læreplan

Enhver læreplan er ment som et redskap for planlegging, gjennomføring, dokumentasjon og vurdering (Rønning, 2013, s. 13). Den skal også fortelle noe om hvilke mål man skal sette seg, og hvilket innhold barna skal møte i barnehagen. Rønning skriver at læreplan er et overordnet begrep, og rammeplan går under det og er derfor også en læreplan.

1.3 Tidligere forskning

Else Foss har skrevet en doktoravhandling som heter «Den omsorgsfulle væremåte». Studien hennes undersøker voksnes omsorgsfulle måte å være i forhold til barn som er i en situasjon der de uttrykker behov for omsorg (Foss, 2009, s. 9). Avhandlingen tar sikte på å undersøke naturen til den omsorgsfulle væremåte. Foss gjennomførte 5 ½ måneders feltarbeid i barnehage. Som metode observerte hun og hadde individuelle intervjuer med syv førskolelærere og assistenter. Alle hennes funn er relatert til observasjoner. Et av hovedfunnene til Foss er at voksnes væremåte er avgjørende for hvordan barna oppfatter dem.

Funnene til Foss peker mot noe av det samme jeg har skrevet om. Hun har også gjort funn om viktigheten ved å være kritisk til egen praksis.

Ingeborg Tveter Thoresen har skrevet en forskningsartikkel som heter «Barnehagen i et utdanningspolitisk kraftfelt» (Thoresen, 2009, s. 127). I denne artikkelen skriver hun om at barnehagesektoren har gjennomgått store endringer de siste tiårene. Hennes interesse er først og fremst endringene og forskyvningene av barnehagepedagogikkens fokusområder, fra omsorg, oppdragelse og lek til læring. Metoden Thoresen har brukt er å søke gjennom lesing og drøfting av utdanningspolitiske dokumenter, å klarlegge de aktuelle politiske og pedagogiske endringene som skjer innenfor barnehagepolitikk og barnehagepedagogikk, og se disse i lys av samfunnsmessige endringer. Hennes forskning har en sammenheng med mitt tema. Thoresen skriver blant annet om at hun er bekymret for at læringsmål kan føre til sterkere fokus på læring, og dermed en forskyvning hos personalet av vekten på barnehagens ulike oppgaver fra omsorg og danning til læring (Thoresen, 2009, s. 128). Hun er også bekymret for en forskyvning fra barnas aktiviteter til voksenstyrte aktiviteter.

1.4 Oppgavens oppbygning

I teorikapitlet mitt hvor jeg tar for meg begrepene omsorg og læring. Skriver jeg først om omsorg, jeg har valgt å belyse ulike teorier om omsorg gjennom tre ulike teoretikere. Deretter tar jeg for meg læring hvor jeg tar utgangspunkt i det helhetlige læringssynet. Det er først og fremst dette læringssynet som retter seg mot temaet jeg har i oppgaven min.

I mitt tredje kapittel presenteres metoden jeg bruker for å løse denne oppgaven. Jeg tar for meg kvalitativ metode og dokumentanalyse, forklarer hva vitenskapsteori handler om og hva hermeneutikken er og hvorfor det passer som metode til min oppgave.

I mitt fjerde kapittel begynner jeg med å presentere hvordan jeg har valgt å analysere høringsutkastet til den nye rammeplanen. Deretter begynner jeg med analysen min som er delt opp i tre kategorier, «Helhetlig læringssyn», «Omsorg og læring nevnt med andre ord» og «Omsorg og læring står alene». Jeg går i dybden i hver kategori og analyserer det som står i høringsutkastet ved hjelp av teori, egne tanker og tolkning.

Jeg har avslutter oppgaven min med et kapittel hvor jeg drøfter oppsummerende om funnene mine i analysen og knytter det til tidligere forskning. Jeg har deretter mitt siste kapittel hvor

jeg avslutter med hva jeg har lært, hva jeg kunne tenke meg å utforske mer om og hva oppgaven har hatt å si for meg som fremtidig barnehagelærer og pedagogisk leder.

2. Teori

Hensikten med teorikapittelet mitt er å redegjøre for begrepene omsorg og læring. Jeg utforsker begrepet omsorg gjennom perspektivene til tre ulike teoretikere. Jeg går kort inn på læring generelt, og så gjør jeg rede for læring ved et hovedfokus på det helhetlige læringssynet. Jeg skriver som sagt om omsorg og læring generelt i barnehagen og går ikke inn på noen spesiell aldersgruppe.

2.1 Omsorg

Omsorgsbegrepet blir forstått på mange ulike måter og er et etablert og tradisjonsbundet begrep som er mye brukt innenfor ulike profesjoner (Tholin, 2013, s. 17). På grunn av begrepets omfang, belyser jeg omsorg igjennom perspektivene til de teoretikerne som er mest fremtredende innenfor dette temaet i barnehagefeltet. Jeg belyser begrepet ut ifra perspektivet til disse teoretikerne, Kristin Tholin, Nel Noddings og Bente Ulla. Jeg valgte disse tre teoretikerne fordi de alle har et stort engasjement for omsorg i barnehagen og de har mange interessante teorier og forskning om temaet. Jeg skriver et lite avsnitt om hver teoretiker før jeg legger frem bakgrunnen for deres perspektiver på omsorg. Dette gjør jeg fordi det sier litt om hvem de er og hvor perspektivene deres kommer fra. Det kan for eksempel være forskjell på hvordan en barnehagelærer og en sykepleier teoretiserer omsorg.

2.1.1 Kristin Tholin

Kristin Rydjord Tholin er utdannet førskolelærer og er nå førstelektor i pedagogikk ved Høgskolen i Vestfold. Hun har et stort engasjement for omsorgssiden ved barnehagelæreryrket (Tholin, 2013, s. 11).

Ordet omsorg kan være synonymt til å sørge for, ta vare på, eller å vise omtanke for andre mennesker (Tholin, 2013, s. 17). Omsorg kan oppleves gjennom for eksempel berøring, stemninger eller varme blikk. Det er veldig ulikt hvordan vi opplever omsorg, noen føler kanskje aller mest omsorg ved tydelig varm og god berøring, mens andre kan synes at det blir for «intimt» og dermed føle ubehag i situasjonen. For de aller fleste gir omsorg positive assosiasjoner, men det kan for noen oppleves som noe negativt. For eksempel for dem som har savnet omsorg eller opplevd omsorgssvikt. Det er derfor viktig å være oppmerksom på at andre kan ha ulike erfaringer og opplevelser med omsorg enn en selv (Tholin, 2013, s. 17).

Jeg tenker ut ifra dette at man som barnehagelærer møter mange barn med ulike måter å både føle omsorg selv og gi omsorg til andre. Det er derfor viktig å prøve å lære seg barna å kjenne, og være åpen for at alle er forskjellige.

Tholin skriver om at omsorg er helt grunnleggende for det arbeidet som blir gjort i barnehagen (Tholin, 2011). Omsorg bør løftes frem som overordnet læring og alt annet innhold i barnehagen, og det er spesielt fordi gode og nære relasjoner utgjør fundamentet for barns væren, læring og utvikling i barnehagen. Jeg tolker dette som at Tholin ønsker at barnehagen skal ha en omsorgsfull tilnærming til alt de gjør i barnehagen. Omsorg skal bli løftet frem i lyset slik at det ikke blir noe vi tar for gitt og tenker at kommer naturlig av seg selv. Barnehagen må være kritiske til sitt arbeid med omsorg, og behandler begrepet like profesjonelt som for eksempel læring. Tholin skriver også at det er avgjørende at personalet i barnehagen arbeider med sin egen praksis for å endre holdninger og væremåte (Tholin, 2011, s. 67). Det forutsetter at personalet må dokumentere og reflektere over egen praksis, noe som vil bryte opp i alt det som er automatisert i barnehagen. For å heve omsorgsbegrepet, er det viktig at vi bruker det i enda flere kombinasjoner slik som vi gjør med læring. For eksempel omsorgsarena, omsorgslyst, omsorgsprosesser, omsorgserfaringer, omsorgshandlinger, omsorgstanker og omsorgsmiljø. Språk er makt, og vis man utvider bruken kan balansen mellom omsorg og læring jevnes ut. Ut ifra dette tenker jeg at personalets kompetanse kan være med å forandre hvordan disse to begrepene blir brukt og hvordan de blir oppfattet.

2.1.2 Nel Noddings

Nel Noddings er en amerikansk feminist, pedagog og filosof. Hun er kjent for sitt arbeid rundt omsorgens etikk. Hun har demonstrert betydningen av omsorg både som et pedagogisk mål, og som et grunnleggende aspekt ved utdanningen. Jeg velger å skrive om perspektivene til Noddings gjennom andre teoretikers tolkning av hennes teorier, fordi jeg syntes det er spennende å få innsikt i hennes teorier gjennom andres tolkning og refleksjoner.

Noddings definerer omsorg som en verdifull relasjon mellom to mennesker, omsorgsgiver- og -mottaker, og sekundært en karakteristisk måte å være i verden på (Tholin, 2015, s. 76). Jeg tolker dette som at vi lever i en verden hvor vi møter mennesker hele tiden som vi skaper relasjoner til, noen relasjoner er mer verdifulle enn andre og disse relasjonene har svært stor betydning i livene våre. Noddings skiller mellom to typer omsorg, naturlig og etisk omsorg. Naturlig omsorg kaller hun situasjoner der det er helt naturlig og selvfølgelig å leve seg inn i

andres situasjon og følelser, og imøtekomme deres ønske om å bli tatt vare på (Tholin, 2015, s. 78). Den naturlige omsorgen er mellom mennesker som står hverandre nær og omsorgen kommer så å si av seg selv. Den etiske omsorgen derimot er omsorg som gis i situasjoner der mennesker ikke har noe tilknytning til hverandre gjennom følelsesmessige bånd, men det etiske krever likevel at man viser omsorg, hevder Noddings. Diderichsen og Thyssen (1991) skriver at denne omsorgen er ikke uten kjærlighet, omsorg er aldri uten kjærlighet, men det er en annen type kjærlighet, det vi kaller for nestekjærlighet.

Noddings stiller noen krav til omsorgsgiver, og understreker med at omsorg er mer enn bare å utføre praktiske handlinger (Tholin, 2015, s. 78). Det er viktig at omsorgsgiver forsøker å se situasjonen ut ifra den andres perspektiv, det nytter ikke manipulere og tre sitt eget perspektiv over hodet på mottakeren. Derfor er det viktig at mottakeren er i fokus og får bekreftet følelsene og opplevelsene sine og blir tatt på alvor. Slik jeg oppfatter det er det viktig å lytte til barna og vise at man skjønner hvordan de har det og at man ut ifra deres premisser prøver å være en god omsorgsgiver. Noddings hevder at mottakeren på en eller annen måte vil besvare omsorgen som blir gitt gjennom holdning eller handling, verbalt eller kroppslig (Tholin, 2015, s. 78). Omsorgsmottakers bidrag er anerkjennelse av omsorg som omsorg, og den aksepten giveren får igjen fra mottakeren. Omsorgsrelasjonen blir fullkommen først ved at omsorgsmottaker opplever og aksepterer den som omsorg. Min tolkning av dette er at omsorgsgiver vil motta en form for reaksjon fra omsorgsmottaker, og vil dermed få en indikasjon på hvorvidt mottakeren føler omsorgen som blir gitt som omsorg.

2.1.3 Bente Ulla

Bente Ulla jobber som førsteamanuensis på Høgskolen i Østfold. Hun har både Master- og Doktorgrad i barnehagepedagogikk. Hun har arbeidet med barnehage siden 1993, både som assistent og senere førskolelærer. Etter hun gjennomførte sin mastergrad har hun arbeidet med undervisning både på førskoleutdanningen og som kursholder for førskolelærere i etter- og videreutdanning (Otterstad & Rhedding-Jones, 2011, s. 218).

Omsorg er viktig for barnehagens innhold og blir sett på i styringsdokumentet som både en verdi og en arbeidsform (Ulla, 2011, s. 70). Omsorg kommer ikke av seg selv. Det er derfor viktig å rette oppmerksomheten mot omsorg som et kritisk tema, da kritiske tilnærminger kan hindre at omsorg som en del av barnehagens innhold blir betraktet som en selvfølgelighet. Jeg tolker dette som at å ha en kritisk tilnærming til omsorg handler om at man tar tak i

hverdaglige situasjoner hvor omsorg tas forgitt og er kritisk til det som utøves i praksis. Omsorg knyttes nært opp til møtet mellom mennesker (Ulla, 2011, s. 70). I barnehagen kan det blant annet skapes omsorg når mennesker involverer seg i møte med hverandre. Det spørsmålet man da kan stille seg er hva og hvem er det som legger premisser for dette møtet. Det retter fokus mot hvem som legger føringer og former omsorgens innhold i barnehagen. Hvis vi trekker inn betydningen av barns bidrag i omsorgsprosessene, kan forholdet mellom barn og voksne påvirkes (Ulla, 2011, s. 71). Min tolkning av dette er at hvis personalet i barnehagen vektlegger barnas medvirkning i omsorgsprosesser i barnehagen, vil det ha en stor påvirkningskraft på hvordan fokuset på omsorg er og på både hvordan omsorg blir gitt og hvordan det blir mottatt av barna.

2.2 Læring

Læring er et ord vi bruker til daglig og det er kjent for alle. Roger Säljö skriver at «å lære er knyttet til vår menneskelige eksistens og danner grunnlaget for det livet vi lever» (sitert i Hogsnes, Angell & Nordtømme, 2010, s. 16). Jeg tolker dette sitatet som at vi trenger læring for å forstå og gi ting mening. Det finnes mange ulike læringssyn og perspektiver på læring, jeg har valgt å gå nærmere inn på det helhetlige læringssynet. Det helhetlige læringssynet ser omsorg, lek, danning og læring i sammenheng med hverandre, og dette er noe høringsutkastet også legger vekt på. I tillegg til omsorg og læring er også danning og lek en del av det helhetlige læringssynet, i barnehagen ser man alle fire elementene i sammenheng med hverandre.

2.2.1 Helhetlig læringssyn

Læring er mye mer enn den «gammeldagse» formidlingspedagogikken der barna er helt passive som mottakere av personalets formidling av kunnskap (Tholin, 2013, s. 45). Barn lærer av egne erfaringer gjennom leken, ulike aktiviteter og samspill og samvær med andre barn og voksne. Læring er det som skjer i hverdagen til mennesker (Askeland & Sataøen, 2013, s. 167). Læring skjer ved å hele tiden ta del i det sosiale felleskapet rundt helt vanlige praktiske hverdagssituasjoner. Jeg tenker at det er i denne måten å se læring på det helhetlige læringssynet kommer frem.

I formålsparagrafen i Rammeplanen gis det uttrykk for det helhetlig læringssyn (Østrem, 2011, s. 274). Helhetlig læring vil si at begrepene omsorg, lek, læring og danning må fortolkes

ut fra den konteksten de inngår i, og gis innhold og mening i lys av hverandre. Internasjonale evalueringer skryter i stor grad av det nordiske, såkalte helhetlige læringsynet der omsorg, lek og læring ses i sammenheng (Hogsnes, et al., 2011, s. 56). Innenfor en nordisk sosialpedagogisk barnehagetradisjon ses læring som noe som inngår i så vel lek som omsorgssituasjoner. Min forståelse av dette er at læring i barnehagen blir sett på som noe skjer både i lek- og omsorgssituasjoner. At læring ikke alltid trenger å være planlagt og målrettet, men at det også inngår i hverdagsituasjoner der omsorg og lek er det som står sentralt. Man kan ikke dele leke og lære fra hverandre, og heller ikke se læring og omsorg som atskilte fenomener (Tholin, 2011, s. 47).

Broström bekymrer seg over tendensen til at omsorg og læring blir splittet fra hverandre. Han har tatt i bruk begrepet *educare* for å sammensette disse begrepene (Tholin, 2011, s. 65). I følge Broström smelter *educare* sentrale innholdselementer sammen i barnehagepedagogikken, og styrker dermed helheten. *Educare* rommer tre ulike dimensjoner: undervisning, oppdragelse og omsorg. Disse dimensjonene har sin egen logikk og innholdsbestemmelse, men må tenkes sammen for å utgjøre en enhet. Jeg tolker det Broström skriver som at både omsorg, læring og danning har hver sin egenverdi, men hvis de blir sett i sammenheng med hverandre i barnehagepedagogikken, vil de komplementere hverandre og utgjøre en sterk enhet. Dahlberg og Moss ser også viktigheten ved å sette omsorg og læring sammen (Tholin, 2011, s. 65). De bruker begrepet lyttende pedagogikk som handler om at omsorg vil si erkjennelse av den andre. De hevder at ut ifra en slik oppfatning konstruerer pedagogikk en annen relasjon mellom omsorg og læring, som omfatter både lytting, relasjoner og forpliktelser. Jeg tolker dette som at Dahlberg og Moss tenker litt utenfor boksen når det gjelder tolking av begrepene omsorg og læring. Når de bruker begrepet lyttende pedagogikk tenker jeg at det handler om en læringsarena der barna har gode relasjoner til hverandre og til personalet i barnehagen, barna blir lyttet til, det er rom for medvirkning og de har ulike plikter/oppgaver i hverdagen som gjør at de blir vist tillitt, respekt og anerkjennelse.

3. Metode

I dette kapitlet går jeg inn på hva metode er, hva slags metode jeg har valgt og hvorfor jeg har valgt akkurat disse metodene. Jeg forklarer deretter nærmere om de ulike metodene jeg har valgt, altså kvalitativ metode, kvalitativ dokumentanalyse og hermeneutikken. Hva slags metode jeg har beskriver noe om hva slags «briller» jeg har på meg når jeg løser denne oppgaven.

3.1 Metode og valg av metode

Metode kan fortelle oss noe om hvordan vi bør gå frem for å skaffe eller etterprøve kunnskap (Dalland, 2012, s. 111). Sosiologen Vilhelm Aubert skriver at metode er en fremgangsmåte, et middel vi bruker for å løse problemer og til å komme frem til ny kunnskap (Dalland, 2012, s.111). Et hvilket som helst middel som forårsaker dette hører under metode. Metoden er det redskapet vi bruker i møte med noe man vil undersøke (Dalland, 2012, s. 112). Metoden er en hjelp til å samle inn data til oppgaven, det vil si den informasjonen som trengs til undersøkelsen vår. En metode kan være kvalitativ og/eller kvantitativ. Kvalitativ metode går ut på å fange opp ulike meninger og opplevelser som ikke kan tallfestes eller måles. Mens kvantitativ metode gir data som kan måles, slik at man kan utføre regneoperasjoner av tallene som har blitt gitt til oss i undersøkelsen. I min oppgave bruker jeg kvalitativ metode, fordi jeg skal ha dokumentanalyse og kun vil finne data som kan analyseres gjennom mine og teoretikers opplevelser, tolkning og forskning som har blitt gjort. Det eneste som eventuelt er målbart i oppgaven min er antall ganger omsorg og læring er nevnt i dokumentet enten direkte eller indirekte.

3.1.1 Kvalitativ dokumentanalyse

Når jeg valgte å skrive om hvordan høringsutkastet til den nye rammeplanen har skrevet frem omsorg og læring fant jeg jo fort ut at metoden min ville bli dokumentanalyse. Fordi det jeg skal analysere er et dokument. Sigmund Grønmo skriver at «Dokumentanalyse gjerne omtales som en type kvalitativ innholdsanalyse der forskeren samler inn data som analyseres for å få frem viktige sammenhenger og relevant informasjon om de teller de forholdene i samfunnet vi ønsker å studere» (sitert i Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 99). Ut ifra Grønmos sitat tolker jeg det som at dokumentanalysen vil hjelpe meg å få frem viktige sammenhenger mellom omsorg og læring når jeg analyserer innholdet i høringsutkastet til den

nye rammeplanen. Jeg vil også kunne innhente annen viktig informasjon som vil hjelpe meg å reflektere over hva som egentlig står i dokumentet. Metoden min er kvalitativ fordi den fanger opp meninger og opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måle (Dalland, 2012, s. 112). I ordet kvalitativ ligger ordet kvalitet noe som beskriver at metoden min inneholder en analyse som går i dybden på hvordan begrepene omsorg og læring er skrevet frem i høringsutkastet.

3.2 Vitenskapsteori

Målet for vitenskapelig virksomhet er at vitenskapens oppgave skal være å skape god praksis og å avklare hva som er god praksis (Dalland, 2012, s. 50). Disse målene sier ikke noe om hvordan det skal gjøres, det er her metode kommer inn. Metoden er det middelet vi bruker til problemløsning og komme frem til ny kunnskap. Tranøy sier at det å være vitenskapelig er også å være metodisk (referert i Dalland, 2012, s. 50). Samfunnsvitenskapens utgangspunkt er virkeligheten, den virkeligheten folk opplever – hverdagsvirkeligheten (Johannessen et al., 2016, s. 31). All samfunnsforskning består av å undersøke virkeligheten til folk. Virkeligheten er kompleks, og består av uendelige gjenstander, mennesker, samhandlinger, erfaringer og fortolkninger. Jeg tolker vitenskapsteori som våre systematiserte tanker om hvordan virkeligheten er og om hvordan vi finner kunnskap om virkeligheten. Jeg tenker at det handler om hvilke briller jeg har på meg når jeg analyserer.

3.2.1 Hermeneutikk

Hermeneutikk betyr fortolkningslære (Dalland, 2012, s. 57). Å fortolke handler om å finne mening i noe, eller forklare noe som i utgangspunktet kan være uklart. Ordet kommer fra det greske “hermenéuein”, som betyr å tyde, oversette og utlegge (Ridderstrøm, 2017, s. 1). Hermeneutikk er i prinsippet undrende og spørsmålsstillende, og handler mer om å få frem meningsfulle materialer enn å finne rette svar. Jeg syntes denne beskrivelsen av hermeneutikk sier mye om hva slags metode jeg bruker i oppgaven min. Jeg er ikke på leting etter noe rett eller galt i analysen min, men jeg ønsker å finne noe meningsfullt som kan sette i gang gode refleksjoner og drøftinger.

Vi mennesker har en bakgrunn eller horisont vi ser verden ut fra, og som nok styrer oss mer enn vi tror (Bondevik og Bostad, 2003, s. 238). Vi møter aldri verden forutsetningsløst, vi møter den med alle de erfaringer, holdninger og verdier som er knyttet til vår kultur, religion

og den enkeltes oppvekst og miljø. Jeg tenker at dette handler om at vi skaper noen virkeligheter for oss selv ut ifra det vi har opplevd, og så må vi tolke verden på nytt hvis det skulle vise seg at den virkelighetsoppfatningen ikke stemmer. Jeg hadde ulike forforståelser om omsorg og læring i barnehagen før jeg begynte å jobbe med denne oppgaven. Jeg hadde blant annet noen tanker om at omsorg skulle få stå i fred, og at ikke læring skulle blandes inn i omsorg. Jeg hadde en forforståelse om at omsorgen ble svekket av at læring skulle få en større plass og ved at det skulle være et helhetssyn på omsorg og læring. Underveis i jobbingen med oppgaven har jeg vært nødt til å endre min forforståelse fordi mitt syn på omsorg og læring har endret seg. Nå har jeg en forståelse om at omsorg og læring absolutt bør ses i sammenheng med hverandre og at de gir mye positivt til hverandre.

4. Analyse

I dette kapitlet analyserer jeg høringsutkastet med utgangspunkt i problemstillingen min; *Hvordan er omsorg og læring skrevet frem i høringsutkastet til den nye Rammeplanen?* Jeg analyserer høringsutkastet ut ifra tre kategorier jeg har valgt meg, disse kategoriene er: «Helhetlig læringssyn», «omsorg og læring nevnt med andre ord» og «omsorg og læring står alene». Disse er valgt som mine tre kategorier fordi jeg syntes det får frem hvordan høringsutkastet har skrevet frem omsorg og læring på ulike måter. Jeg så også at omsorg og læring blir brukt innenfor disse tre kategoriene i det jeg startet med å gruppere funnene mine og så nærmere på hva det egentlig står i dokumentet.

4.1 Omsorg og læring I høringsutkastet til den nye rammeplanen

Den hermeneutiske sirkelen handler om å sammenholde helheten av et verk med delene og trekke inn den stilen og tradisjonen som avspeiles i teksten (Bondevik og Bostad, 2003, s. 298). I analysen min fortolkes tekst hele veien både ut ifra den kunnskapen jeg allerede har og det jeg finner av teori. I min tolkning av høringsutkastet ser jeg først på innholdet som en helhet, men for å gå mer i detalj på hva som egentlig står i dokumentet er jeg nødt til å dele det opp. Jeg tar for meg noen utvalgte deler fra høringsutkastet til den nye rammeplanen som handler om omsorg og læring og analyserer innholdet. Jeg deler opp høringsutkastet i tre ulike kategorier som hjelper meg å systematisere funnene mine og analysere dem.

Det er ikke alltid de utvalgte delene inneholder de to begrepene, men at det står noe jeg tenker indirekte handler om omsorg og læring. Etter å ha utforsket litt i tidligere rammeplaner, ser jeg at begrepene omsorg og læring blir generelt mye sjeldnere nevnt enn hva det har vært i tidligere rammeplaner, det trenger ikke å bety at de nå tar mindre plass, kanskje heller at omsorg og læring blir nevnt med andre ord.

4.1.1 Helhetlig læringssyn

Det er flere deler av høringsutkastet som har fokus på at barnehagen skal ha et helhetlig læringssyn. Det er skrevet om under *Barnehagens verdigrunnlag* at barnehagen skal ta utgangspunkt i en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Det er også skrevet at «barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas

behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Lek, omsorg, læring og danning skal ses i sammenheng» (Kunnskapsdepartementet, 2016, s. 4). Jeg tolker dette som at høringsutkastet til den nye Rammeplanen har et helhetlig læringssyn. Inkludert i dette synet ligger også et syn på utvikling (Rønning, 2013, s. 31). I sammenheng med utvikling ligger også fokuset på barnet som «human becomings». Bae skriver at når man ser barn som «human becomings», ser man på barn som noe som hele tiden må forandres til noe annet enn det er nå (regjeringen, 2016). Motsetningen er «human beings» og handler om å møte barn som individer med følelser, tanker og meninger. De må møtes som medmennesker og ikke ut ifra et mangelperspektiv der det er fokuset på hva de en gang skal bli. Min forståelse av dette er at om man ser på barn som «human beings», får de medvirke og være deltakere og aktører i sitt eget liv. Jeg har en oppfattelse av at det helhetlige læringssynet kan bli svekket om det blir for stort fokus på utvikling som igjen fører til et syn på barn som «human becomings». For at omsorg, lek og danning skal få en sentral plass, må barna få medvirke og bli sett på som subjekter.

Tholin (2011) hevder at det er utydelig at det helhetlige læringssynet også omfatter omsorg. Hun sier også at omsorg blir usynliggjort både som egenverdi og som aspekt og forutsetning for læring i flere av styringsdokumentene til barnehagen (Tholin, 2011, s. 61-62). Jeg forstår dette som at fokuset på læring overkjører omsorg, og at man glemmer hvor stor verdi omsorgen har i barnehagen. For at det skal være et helhetlig læringssyn og at barna skal utvikle seg allsidig, forutsetter det at både omsorg, danning, lek og læring har like høy verdi i barnehagen. Berit Bae skriver at hvis man skal ha en vid og helhetlig forståelse av læring, så inkluderer det bevissthet om at læring ikke bare skjer i sekvenser eller tidsintervaller hvor læring er i fokus, men også igjennom hvordan miljøet i barnehagen er organisert eller mønstrene for kommunikasjon mellom menneskene (Regjeringen, 2016). Jeg tolker dette som at alle situasjoner i barnehagen kan skape læring hos barna hvis man er bevisst på det helhetlige synet, og knytter alt sammen. Jeg tenker også at om man er bevisst på helheten, kan det gjøre at omsorg får et større fokus i hverdagen også når det er fokus på organisert læring.

Det står i et annet avsnitt under *Barnehagens verdigrunnlag* at «barnehagens innhold skal være allsidig og variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen» (Kunnskapsdepartementet, 2016, s. 4). Når jeg leser dette med en tanke om at det både skal være fokus på læring og omsorg, så tenker jeg at det er vanskelig å vite hvordan noe er allsidig, variert og tilpasset for alle. Vil de barna som eventuelt ikke føler at barnehagens innhold er tilpasset dem, føler seg ivaretatt? Jeg tenker at for at barna skal kunne føle at innholdet i barnehagen er allsidig, variert

og tilpasset seg, er det viktig at det i stor grad er mulighet for medvirkning. Barns rett til medvirkning stiller krav til personalet i barnehagen, de må la barnas stemme bli en naturlig og selvfølgelig del som skal påvirke og ha innflytelse på alt arbeidet i barnehagen (Tholin, 2013, s. 145). Ut ifra dette tenker jeg at barnas stemme er en viktig del mot å nå målet om allsidig, variert og tilpasset innhold til hvert enkelt barn og barnegruppe. Barns følelser og tanker kan fortelle personalet om innholdet er godt tilpasset alle, og de minste eller barn med nedsatt funksjonsevne må blir hørt i sitt nonverbale språk og gjennom tydelig observasjon.

4.1.2 Omsorg og læring nevnt med andre ord

Omsorg og læring blir også skrevet frem i høringsutkastet uten at det blir nevnt med ord. Det er skrevet frem med andre begreper og beskrivelser som jeg tenker kan knyttes til omsorg og læring. Når det gjelder begrepet omsorg tenker jeg at det er skrevet om indirekte under overskriften «barn og barndommen». Det står indirekte at barnehagen skal vise omsorg for barna, men det står med ord og begreper som å anerkjenne barndommens egenverdi, god barndom, trivsel, vennskap, lek, barnets beste, hensyn, respekt for barnets opplevelsesverden og å legge grunnlag for et godt liv (Kunnskapsdepartementet, 2016, s. 4). Jeg tenker at begrepene som er brukt her sier mye om hva omsorg handler om. Barnehagen skal ivareta barnas behov for alt dette. Tholin hevder at omsorg kan få et annet innhold når det ses i sammenheng med andre begreper (Tholin, 2013, s. 19). Begrepet omsorg blir svært verdifullt hvis man i minst mulig grad knytter omsorg sammen med andre begreper, med mindre ikke kvalitetene ved omsorg som fenomen er til stede. Jeg støtter meg til at ordet omsorg som verdi i seg selv burde heves og styrkes. Begrepene jeg har trukket frem her fra høringsutkastet sier noe om omsorg på den måten som Tholin skriver, at kvalitetene ved omsorg som fenomen ligger i begrepene som er brukt. Altså om man skal tenke på hva omsorg handler om, så er mange av disse begrepene sentrale.

Det er også et avsnitt som handler om «Livsmestring og helse» hvor jeg tolker innholdet som omhandlende omsorg. Det står blant annet at «Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing» (Kunnskapsdepartementet, 2016, s. 5). Dette tenker jeg i stor grad handler om omsorg i den form av at barnehagen har som ansvar å ivareta barna ved å passe på at de trives, bidra til livsglede og en følelse av mestring i hverdagen. Ved at barna skal føle omsorg i barnehagen er det også viktig at personalet er observante slik at de oppdager og kan forebygge mobbing og utestengelse i barnehagen. For å få til dette må alle barna bli sett, både den som evt. mobber

og den som blir mobbet. Et barn som blir plaget av andre barn eller lite omtenkssomme voksne, vil få redusert livskvalitet og kan utvikle negative mønstre for samspill med andre (Regjeringen, 2004, s. 7-8). Barns vennskap og lek gir både mye glede og nyttige erfaringer. Nært samarbeid mellom personalet og foreldre og ved systematisk observasjon og refleksjon over kvaliteten på det uformelle samspillet kan hindre mobbing ved å oppstå eller utvikle seg. Jeg tenker at det er utrolig viktig at alle de voksne som er nære barna må jobbe for at det skal være fokus på kjærlighet og omsorg for hverandre, og hjelpe barna å inngå i vennskap og lek. Min forståelse er at det er grunnleggende lærdom å kunne skape gode og trygge vennskap, leke og inngå i sosialt samspill med andre. Når barna har oppnådd dette og er trygge på seg selv og andre, vil det bidra til trivsel og en følelse av egenverd.

Når det gjelder læring, er det også ofte beskrevet og nevnt med andre ord i høringsutkastet. For eksempel er kunnskap nevnt 15 ganger og ferdigheter 5, jeg tenker at de to begrepene handler om læring og hva man har lært. Det er mange ulike tradisjoner når det gjelder å forstå læring (Askland og Sataøen, 2013, s. 167). Ulikhetene mellom dem er knyttet til et grunnleggende spørsmål om hvordan vi mennesker skaffer oss kunnskap. Det finnes altså ulike oppfatninger av hva læring er, og som et naturlig følgespørsmål hva kunnskap er. Askland og Sataøen knytter her læring og kunnskap til hverandre. Jeg tenker at både læring, kunnskap og ferdigheter henger sammen. Jeg forstår læring som noe du gjør som en kontinuerlig prosess gjennom hele livet, mens kunnskap er den viten du sitter igjen med når du har lært noe nytt og ferdigheter er en lært kapasitet. Blant annet står de i et avsnitt om barnehagens fagområder at «Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforsking og skapende aktiviteter» (Kunnskapsdepartementet, 2016, s.11). Selv om det her er brukt begrepene kunnskaper og ferdigheter, så tenker jeg at avsnittet handler om læring i barnehagen. Ordene utvikle, undre og utforske er også ord som ofte brukes i forbindelse med læring. Selv om begrepet læring ikke er brukt direkte, så tolker jeg innholdet som at det omhandler læring.

Jeg oppdaget også at det var skrevet et eget avsnitt om progresjon, og progresjon handler om jevn utvikling. Det står blant annet at «Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære nye ting og oppleve fremgang» (Kunnskapsdepartementet, 2016, s. 11). Dette vil jeg si at i stor grad handler om læring i barnehagen. Uten progresjon i livet vil alt stå stille (Utdanningsdirektoratet [udir], 2017). Barn opplever progresjon ved store hendelser som for eksempel å klare og ta sitt første skritt og deretter utvikle seg til å klare å gå flere skritt uten å falle. Barnehagen må være til stede for barna når de skal utvikle seg fordi de ofte trenger og

stille en hel del spørsmål, undre seg sammen med noen og få bekreftet sine opplevelser. Personalet i barnehagen må skape situasjoner der det er mulig å oppdage nye lag i tematikken (Utdanningsdirektoratet [udir], 2017). Jeg tolker dette som at selv om barn opplever progresjon og utvikler seg naturlig, så er det viktig at personalet gir barna fler og fler utfordringer og ting de kan undre seg over. Det står også at «alle barn skal oppleve progresjon i barnehagens innhold, og barnehagen skal legge til rette for at barn i alle aldersgrupper får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter» (Kunnskapsdepartementet, 2016). Dette tenker jeg handler om alle barna i barnehagen uansett alder trenger nye utfordringer i hverdagen på deres nivå, de trenger variasjon for å oppleve utvikling og mestringsglede. Det er viktig å passe på at det skjer i et tempo som passer til hvert enkelt individ.

4.1.3 Omsorg og læring står alene

Selv om omsorg og læring ofte blir sett i sammenheng med hverandre, har det også fått stå i fokus alene i noen av avsnittene i høringsutkastet. Jeg tar først for meg omsorg og deretter læring som skrevet alene.

Blant annet under *Barnehagens verdigrunnlag*, står det at «å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og å sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagen» (Kunnskapsdepartementet, 2016, s. 4). Halldèn skriver at omsorg fort kan bli usynliggjort når det sammenkobles med læring. Og at omsorg må skilles ut ved at det får tydeligere og mer konsentrert oppmerksomhet (Tholin, 2011, s. 65). Jeg støtter meg til Halldèn og tenker at det er viktig at det er egne avsnitt hvor omsorg blir satt i hovedfokus, slik at barnehagen blir oppmerksom på omsorgens egenverdi.

Jeg fant også en egen underoverskrift som heter *Ivareta barnas behov for omsorg* og i avsnittet under denne overskriften får omsorg et stort fokus. Det står blant annet om at omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og at barna skal bli gitt mulighet til å utvikle tillitt til seg selv og andre (Kunnskapsdepartementet, 2016, s. 7). Evnen til å vise tillitt er en del av et nyfødt spebarns kompetanse (Askland og Sataøen, 2013, s. 99). Barnet har spesielle og grunnleggende behov som skal møtes og tilfredsstilles. Jeg tenker at barnet viser tillitt til omverdenen ved at behovene må tilfredsstilles og barnet er dermed avhengig av å støtte seg til et menneske som kan dekke disse behovene. Barn vokser frem til å bli en person bare på betingelse av at andre responderer på dets avhengighet ved å gi omsorg (Henriksen og

Vetlesen, 2006, s. 89). Jeg tenker at gjennom all den omsorgen barn får fra de blir født former dem til å bli moralske subjekter som har tillitt til seg selv og andre, og utvikler dermed evnen til å være omsorgsfull.

Høringsutkastet til den nye rammeplanen (2016) skriver også at:

I Barnehagen skal alle oppleve å bli sett, forstått og respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring. Personalet skal arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men som også verdsetter barnas egne omsorgshandlinger. (s. 7)

De forestillingene man har om alder og autoritet er med på å virke inn på hvordan vi betrakter barn og barnas omsorgssituasjoner (Otterstad og Rhedding-Jones, 2011, s. 73). Barn er ikke bare mottakere av omsorg, de har også mye å bidra med i omsorgsprosessene. Om personalet stiller kritiske spørsmål om hvordan alder og omsorg ses i forhold til hverandre, kan det utfordre dem til å overskride den konstruerte forestillingen om at det er aldersgrense for når barn kan gi, avvise, dele, svikte og motta omsorg. For at barnehagen skal gi alle barn mulighet til å bli sett, forstått og respektert og for at barnehagen skal legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barn-personalet og barn-barn. Så tenker jeg at alle som jobber i barnehagen må se på barna som kompetente og kloke mennesker som kan gi viktige bidrag til omsorgshandlinger i barnehagen.

Nå skal jeg legge frem funnene mine når det gjelder læring skrevet ene og alene som hovedfokus i høringsutkastet. Når det gjelder omsorg så fant jeg to avsnitt hvor det har hovedfokus, mens når det gjelder læring fant jeg bare et avsnitt hvor læring har hovedfokuset. Det overrasket meg litt at jeg ikke skulle finne mer av læring alene, det er positivt å se at omsorg fortsatt har en sentral plass. Selv om læring er en stor del av barnehagehverdagen, tenker jeg at det er viktig at omsorgens verdi blir sett i sammenheng med læring.

Avsnittet jeg fant hvor læring har hovedfokuset står under underoverskriften «Barnehagen skal fremme læring». Der står det blant annet «I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnehagen skal introdusere nye situasjoner, temaer og fenomener og bidra til meningsfull samhandling» (Kunnskapsdepartementet, 2016, s. 8). Ut ifra det som er skrevet i høringsutkastet tenker jeg at det er viktig at personalet i barnehagen tar barnas lærings-, utforsknings- og mestringslyst på alvor. Barna trenger utfordringer som er tilpasset deres alder og forutsetninger, og de må få støtte til å prøve og feile. Loris Malaguzzi sier dette om barns evne til å lære: «Hittil er barns

talenter blitt undervurdert. Hittil er deres ønsker om å få vite og deres appetitt på å lære og kommunisere i altfor stor grad blitt oversett» (Askland og Sataøen, 2013, s. 183). Det har de siste årene blitt et større fokus på barnets lyst og evne til å lære. Jeg tolker dette som at barn er naturlig lystne på å lære nye ting, vi trenger derfor ikke å tvinge dem til å lære. Det er viktig at man lar dem utvikle seg og lære i sitt eget tempo, og at personalet er der som et støttende stilas som hjelper til, gir nye utfordringer og viser at de klarer å mestre noe nytt.

Det står også at «barnas nysgjerrighet og vitebegjær skal anerkjennes og stimuleres og ligge til grunn for deres læringsprosesser» (Kunnskapsdepartementet, 2016). Jeg tenker dette også henger tett sammen med det Askland og Sataøen skriver om, at barnas læringslyst må tas på alvor. Til slutt i avsnittet står det at «Barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring» (Kunnskapsdepartementet, 2016). Barn lærer gjennom egne erfaringer, lek, aktiviteter og daglig samspill og samvær med andre barn og voksne (Tholin, 2013, s. 45). Læring og overføring av kunnskap, ferdigheter og holdning er sosiale prosesser mer enn stabile egenskaper ved individene (Askland og Sataøen, 2013, s. 176-177). Det lærende barnet befinner seg i ulike samspillformer i læringsfeltet, blant annet i et sosialt samspill. Sosialt samspill skjer når barnet er i et sosialt kommunikasjons- og samhandlingsforhold til andre mennesker, både barn og voksne. Jeg tenker at den sosiale prosessen barnet er i under læring er med på å bidra til egen læring og utvikling og man kan også ta del i andres ved å dele kunnskap og erfaringer. Å være en del av et læringsfellesskap er nok viktig med tanke på å kunne kommunisere med andre om sine tanker, følelser og forståelser under en læringsprosess.

5. Oppsummerende drøfting

I dette kapitlet drøfter jeg funnene mine fra de tre kategoriene i lys av hverandre. Jeg trekker også inn funn fra tidligere forskning av Else Foss og Ingeborg Tveter Thoresen som kan knyttes til mitt tema og mine funn.

5.1 De tre kategoriene i lys av hverandre

Etter å ha analysert høringsutkastet til den nye rammeplanen ser jeg at omsorg og læring er skrevet frem på en måte som legger vekt på det helhetlige læringssynet. Læring og omsorg settes ofte i sammenheng med hverandre og med andre begreper som kan knyttes til omsorg og læring, blant annet trivsel, barnets beste, respekt, medvirkning, utvikling, progresjon osv. Dette tyder på at Kunnskapsdepartementet er opptatt av å se læring og omsorg i en helhet, og ved denne tankegangen kan man unngå at læring overkjører omsorg. Jeg ser på kategoriene «det helhetlige læringssynet» og «omsorg og læring som stående alene». Disse to kategoriene motstrider hverandre, men jeg ser viktigheten ved å både se omsorg og læring som en helhet hvor de blir brukt i sammenheng, og å la begrepene egenverdi få fokus og bli reflektert over. Jeg har også merket meg at omsorg har i større grad enn læring fått stå alene som verdi i seg selv. Dette er noe som overrasket meg positivt, fordi jeg trodde læring alene skulle være mye mer fremtredende. Jeg tenker at omsorg burde være noe som har stor verdi i barnehagen uavhengig av alt annet. Mens læring er noe som burde skje i omsorgsfulle omgivelser.

5.2 Tidligere forskning i sammenheng med mine funn

I innledning skrev jeg kort om forskningen og funnene til to teoretikere, de skal jeg gå litt nærmere inn på nå.

Funnene til Else Foss om personalets væremåte peker mot noe av det samme jeg har skrevet om. Det er viktig at personalet i barnehagen er stabile og trygge rundt barna, fordi de fort merker om væremåten endres på noen måte. Barn trenger en «trygg havn» å vende til når det trenger trygghet og varme (Broberg, Hagström og Broberg, 2014, s. 170). Det er viktig at den «trygge havnen» alltid møter barnets behov der og da og at væremåten til den voksne som er den «trygge havnen» til barnet er stabil. Jeg tenker at barnet fort vil merke om atferden til personalet det henvender seg til har endret seg, og det kan føles utrygt for barnet. Dette handler

om at personalet er omsorgsfulle med barna, noe som gir dem trygghet og forutsigbarhet i hverdagen. Et annet av hovedfunnene til Foss er viktigheten av å hele tiden være kritisk til egen praksis og vurdere omsorgen i barnehagen (Foss, 2009). Hun skriver at det kan forandre en vanskelig situasjon for et barn til det bedre. Jeg ser en likhet med forskningen til Foss og funnene mine gjennom teori og analysering. Det er viktig å stille seg kritiske spørsmål når det gjelder både læring og omsorgssituasjoner, det kan være med på å styrke og øke kvaliteten både til ulike læringssituasjoner og til den omsorgen som blir gitt. Det er ikke alltid vår egen oppfatning stemmer med barnas, det er derfor viktige å være kritisk til omsorgs- og læringssituasjoner. Det kan også være lurt å inkludere barna i vurderingen av egen praksis, slik at de kan ytre sin mening, medvirke i sin egen hverdag og personalet kan lærer dem bedre å kjenne.

Det er også likheter mellom endringene av fokus som Ingeborg Tveter Thoresen er bekymret for og det helhetlige synet jeg skriver om. Thoresen er bekymret for at endringene av fokuset i barnehagen skal gjøre at de styrte pedagogiske aktivitetene skal ta over for fri lek og gode omsorgssituasjoner (Thoresen, 2009). Jeg tenker at selv om barnehagen har fått et større fokus på læring, skal omsorg beholde sin viktige plass. Det er derfor viktig at vi har et helhetlig syn, hvor vi har like stort fokus på omsorg, danning, lek og læring. Hvis barnehagen skal øke fokuset på læring, må fokuset på omsorg henge på og det er kanskje da nødvendig å være enda mer kritisk til egen praksis. Igjennom arbeidet med oppgaven har jeg sett nødvendigheten ved at personalet går inn og reflekterer over begrepene i seg selv, reflekterer over hva de betyr og hvilken verdi de har hos hver enkelt. Har man gjort dette først så har jeg tro på at det kan hjelpe med å få til et helhetlig syn hvor alt blir satt i sammenheng og ingenting blir skygget over av noe annet.

6. Avslutning

I denne oppgaven har mitt ønske vært å finne ut om hvordan høringsutkastet til den nye rammeplanen har skrevet frem omsorg og læring. Jeg baserte oppgaven min på dokumentanalyse som metode, hvor jeg analyserer innholdet i høringsutkastet til den nye rammeplanen. I denne avslutningen presenterer hva jeg har lært av arbeidet, hva jeg kunne tenke meg å utforske videre og hva dette arbeidet har hatt å si for meg som fremtidig barnehagelærer og pedagogisk leder i barnehagen.

Jeg har sett igjennom mitt arbeid med denne oppgaven at mange er skeptiske til fokuset læring har fått de siste årene. Jeg ser tendensen til at omsorg lett blir tatt for gitt i barnehagehverdagen, læring blir det som er satt på planen og blir det som får størst fokus. Jeg har derfor lært at det er viktig at vi stiller oss selv og våre medarbeidere kritiske spørsmål rundt det vi praktiserer i barnehagen. Hvis vi snakker og ikke minst skriver frem både omsorg og læring vil de i mye større grad bli likestilte, og om omsorgsbegrepet blir omtalt like profesjonelt som læring vil det heve dens verdi. Jeg har også lært at hva slags forforståelse vi har påvirker i stor grad hvordan vi handler og tolker i ulike situasjoner. Det er derfor viktig å tørre å pirke litt i den forforståelsen vi har, og kanskje få inn andre perspektiver og andre oppfatninger.

Det har vært veldig spennende å gå nærmere inn på hvordan Kunnskapsdepartementet fremstiller omsorg og læring. Det har også vært spennende å både sette de to begrepene mot hverandre og i sammenheng med hverandre. Jeg kunne tenke meg å utforske enda mer om hvordan det helhetlige læringssynet fungerer i praksis, og hvordan lærerplaner blir tolket og utøvd i praksis. Det hadde også vært spennende å lære mer om hvordan barnehagepersonalet kan styrke omsorgens plass i barnehagen ved å bruke begrepet profesjonelt rundt hverandre og foreldrene.

Ved å arbeide med denne oppgaven har jeg forstått at personalet i barnehagen må i takt med at læring blir ført mer og mer frem i lyset, også heve omsorgen. Rammeplanen sier hva vi skal gjøre i barnehagen, men ikke hvordan vi skal gjøre det. Det er derfor viktig å hele tiden utøve en praksis som er til det beste for barna. For meg som fremtidig barnehagelærer og pedagogisk leder så betyr det at jeg hele tiden må utvikle meg i yrket, være reflekterende ovenfor meg selv og kollegene mine. Man er aldri ferdig utlært som barnehagelærer.

Litteraturliste

Askland, L. & Sataøen, S. O. (2013). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst*. Oslo: Gyldendal akademiske

Bae, B. (2016). *Å se barn som subjekt – noen konsekvenser for pedagogiske arbeid i barnehage*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/>

Bondevik, H. & Bostad, I. (2003). *Tenkepauser: Filosofi og vitenskapsteori*. Oslo: Akribe forlag

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal akademiske

Foss, E. (2009). *Den omsorgsfulle væremåte* (Doktorgradsavhandling). Universitetet i Bergen, Bergen.

Henriksen, J. O. & Vetlesen, A.J. (2006). *Nærhet og distanse: Grunnlag, verdier og etiske teorier i arbeid med mennesker*. Oslo: Gyldendal akademiske.

Hogsnes, H. D. (2010) Barnehagen i endring. I H. D. Hogsnes (red.), M. L. Angell & S. Nordtømme. *Barnehagens læringsliv*. Bergen: Fagbokforlaget

Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag

Kunnskapsdepartementet. (2016). *Forskrift om rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver: Høringsutkast*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/aba61253bea04517a27dc78838626ae4/horingsnotat-forskrift-om-rammeplan-for-barnehagens-innhold-og-oppgaver.pdf>

Moser, T. (2013). Syn på læring i barnehageloven og rammeplanen. I Ø, Kvello. (red.), *Barnas barnehage 1: Målsettinger, føringer og rammer for barnehagen*. (2. utg., 82-) Oslo: Gyldendal

Regjeringen. (2016). *Høring Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-rammeplan-for-barnehagens-innhold-og-oppgaver/id2514761/>

Regjeringen. (2004). *Mobbing i barnehagen: Et hefte for deg som arbeidet i barnehagen.*

Hentet fra

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0006/ddd/pdfv/210592-mobbing_skjerm_bokm.pdf

Ridderstrøm, H. (2017). *Bibliotekarstudentens nettleksikon om litteratur om medier.* Hentet

fra <http://edu.hioa.no/helgerid/litteraturogmedieleksikon/hermeneutikk.pdf>

Rønningen, G. S. (2013). *Rammeplanen for barnehagen, hva så?* Oslo: Cappelen damm akademiske

Smith, M. K. (2004). *Nel Noddings, the ethics of care and education', the encyclopaedia of informal education.* Lokalisert på: <http://infed.org/mobi/nel-noddings-the-ethics-of-care-andeducation>

Tholin, K. R. (2011). Omsorg usynliggjøres og trenger en tydeligere posisjon. I V. Glaser, K. H. Moen, S. Mørrenauet & F. Søbstad (Red.), *Barnehagens grunnsteiner: Formålet med barnehagen* (s. 59-70). Oslo: Universitetsforlaget.

Tholin, K. R. (2013). *Omsorg i barnehagen.* Bergen: Fagbokforlaget

Tholin, K. R. (2011). Omsorgen blir borte. Hentet fra <http://forskning.no/barn-og-ungdom-pedagogiske-fag-skole-og-utdanning/2011/11/omsorgen-blir-borte>

Tholin, K. R. (2015). Nel Noddings. *Barnehagefolk 15(3)*, 76-80.

Thoresen, T. I. (2009). Barnehagen i et utdanningspolitisk kraftfelt. *Nordisk barnehageforskning*, 2 (3), 127-137.

Ulla, B. (2010). Omsorgens omfattende områder – kritisk refleksjon om omsorg i barnehagen. I A. M. Ottestad & J. Rhedding-Jones. (red.), *Barnehagepedagogiske diskurser* (s. 70-82). Oslo: Universitetsforlaget

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Pedagogisk dokumentasjon.* Hentet fra

<https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/kvalitet-i-barnehagen/verktoy-for-kvalitetsarbeid/pedagogisk-dokumentasjon/pedagogisk-dokumentasjon-i-et-didaktisk-perspektiv/progresjon/>

Østrem, S. (2011). Hvilke mål styres barnehagen mot? I V. Glaser, K. H. Moen, S. Mørreaunet & F. Søbstad (red.), *Barnehagens grunnsteiner: Formålet med barnehagen*. (s. 274) Oslo: Universitetsforlaget